

El Lideratge

Codi: 44243

Crèdits: 10

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4317141 Direcció de Centres per a la Innovació Educativa	OB	0	1

Professor/a de contacte

Nom: Maria Carme Armengol Asparo

Correu electrònic: carme.armengol@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Altres indicacions sobre les llengües

La llengua de comunicació pot ser tant en català com en castellà en funció de la situació personal de cadascú. Els materials estan en ambdós idiomes

Equip docent

Empar Garcia López

Maria Merce Berengueras Pont

Prerequisits

No s'han establert prerequisits per cursar aquesta assignatura

Objectius

Entendre la naturalesa de l'acció directiva, així com el desenvolupament dels diferents estils de lideratge i disposar dels instruments per al desenvolupament del càrrec

Competències

- Analitzar i resoldre problemes complexos d'organització, lideratge, direcció i gestió institucional des d'una perspectiva multidisciplinària.
- Dissenyar i aplicar estratègies i tècniques de lideratge, direcció i gestió institucional.
- Identificar i valorar críticament alternatives per a la millora organitzativa de les institucions educatives des de les perspectives estatal i internacional.
- Liderar i gestionar grups de professionals en el marc d'institucions educatives participatives.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relatius al seu camp d'estudi.
- Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant d'una manera que haurà de ser en gran mesura autodirigida o autònoma.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar estratègies pròpies i diferenciades de la direcció i la gestió educativa en institucions d'educació formal i no formal.
2. Avaluar les estratègies pròpies de la direcció i la gestió educativa de l'educació formal i no formal.
3. Col·laborar activament en el desenvolupament individual i professional de tots els integrants d'un equip de treball.
4. Conèixer les funcions directives i les responsabilitats derivades dels òrgans de direcció.
5. Demostrar interès pels temes educatius i els reptes socials com a essència del desenvolupament professional.
6. Fer un seguiment de les estratègies pròpies de la direcció i la gestió educativa.
7. Gestionar grups i equips de treball.
8. Prendre decisions en contextos d'alta complexitat educativa.
9. Proposar actuacions que impliquin la resolució dels problemes i les disfuncions organitzatives en educació formal i no formal.
10. Respectar les opinions i valoracions de tots els membres que integren l'equip de millora.
11. Sintetitzar i transmetre informació, dades i coneixement actualitzat i contextualitzat.
12. Tenir una actitud proactiva en la recerca de solucions a les problemàtiques educatives.

Continguts

- Necessitat de la funció directiva i concepte de direcció
- Els trets característics de la funció directiva
- El lideratge i conceptes interconnectats (autoritat formal i real, qualitats de el líder, comunicació i clima, cultura de centre, com liderar conflictes organitzatius)
- Importància i influència del lideratge en les institucions educatives
- Visió diacrònica sobre el lideratge i les seves teories: teories de trets o atributs, teories conductistes, lideratge situacional, lideratge transformacional, lideratge distribuït.
- La necessitat del lideratge i la direcció d'un mateix
- La motivació, satisfacció i preparació personal com a factors claus del lideratge

Metodologia

Aquest és un estudi semipresencial amb un alt percentatge de treball autònom i supervisat. Cada unitat té una durada de 3 setmanes, en aquest temps l'estudiant ha de participar en els fòrums de debat i resoldre les activitats que es plantegen.

Els informes que lliuren els estudiants, un per unitat, estan compostos per diverses activitats definides pel professor responsable de cada unitat. L'estudiant rep a l'inici de cada unitat una rúbrica amb els criteris d'avaluació i amb el percentatge del seu valor en l'avaluació total de la unitat.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Conferències	4	0,16	4, 5
Tipus: Supervisades			
Fòrum de debats	5	0,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Resolució de casos, exercicis i problemes de forma virtual	120	4,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Tutories / Orientacions sobre com abordar l'estudi personal	5	0,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Tipus: Autònomes			
Lectura d'articles i informes	60	2,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Resolució de casos, exercicis i problemes de forma virtual	46	1,84	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Avaluació

En l'avaluació del mòdul es tindran en consideració els següents criteris: la qualitat de les activitats realitzades, la participació en els fòrums, els aprenentatges assolits, la vinculació de les respostes amb la pràctica professional i la seva pertinència amb les finalitats i continguts del màster.

La mitjana de l'avaluació final dels cinc mòduls (15% cada mòdul) suposarà el 75% de la nota final i el Treball de Final de Màster el 25% restant. Per poder passar a la presentació i avaluació del TFM cal obtenir una mitjana dels mòduls superior a 5 i haver aprovat més de l'80% de les unitats. Els treballs s'han de lliurar a l'aula moodle en el temps establert. El responsable de la unitat ha d'informar del resultat de la correcció en un període no superior als quinze dies posteriors al lliurament de la feina. A l'acabar els mòduls se'ls donarà l'oportunitat de recuperar, si cal, els mòduls no superats.

La copia o plagi, en qualsevol tipus de prova avaluativa, constitueixen un delicte. i es penalitzarà amb un 0 com a nota de l'assignatura perdent la possibilitat de recuperar-la. Es considerarà que un treball o activitat està "copiat" quan reproduceix tot o una part significativa del treball d'un/a altre/a company/a. Es considerarà que un treball o activitat està "plagiat" quan es presenta com a propi una part d'un text d'un autor sense citar les fonts, independentment que les fonts originàries siguin en paper o en format digital.

http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_01.html

Per aprovar aquesta assignatura, cal que l'estudiant mostri una bona competència comunicativa general, tant oralment com per escrit, i un bon domini de la llengua o les llengües vehiculars que consten a la guia docent. En totes les activitats es tindrà en compte, la correcció lingüística, la redacció i els aspectes formals de presentació. L'alumnat ha de ser capaç d'expressar-se amb fluïdesa i correcció i ha de mostrar un alt grau de comprensió dels textos acadèmics. Una activitat pot ser retornada (no avaluada) o suspesa si el professor/a considera que no compleix aquests requisits.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Elaboració i desenvolupament de les activitats d'aplicació	40	4	0,16	1, 4, 5, 6, 9
Elaboració i desenvolupament de les activitats de desenvolupament	40	4	0,16	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 12
Participació i implicació en els fòrums plantejats i en les sessions de seguiment de les unitats	10	1	0,04	10, 11, 12
Reflexió personal en relació als aprenentatges realitzats en el mòdul i resolució d'activitats complementàries	10	1	0,04	5, 8, 10

Bibliografia

Álvarez, M. (2010). Liderazgo compartido: Buenas prácticas de dirección escolar. Madrid: Wolters Kluwer.

- Bauman, Z. (2013). Sobre la educación en un mundo líquido. Conversaciones con Ricardo Mazzeo. Barcelona: Paidós
- Blase, J. Y Kirby, P.C. (2013) *Estrategias para una dirección escolar eficaz. Cómo motivar, inspirar y liderar*. Madrid: Narcea,
- Blejmar, B. (2018). Gestionar es hacer que las cosas sucedan. Buenos Aires: Noveduc.
- Bolívar, A (2014) *Un liderazgo pedagógico en una comunidad que aprende*. AB Botía - Padre y Maestros/Journal of Parents and Teachers, 2014. pp. 23 - 27.
- Bolívar, A. (2000). Los centros escolares como organizaciones que aprenden: promesas y realidades. Madrid: La Muralla.
- Bolívar, A. (2001) ¿Dónde situar los esfuerzos de mejora? Política educativa, centros o aula. OGE nº 4, FEAE-Wolters Kluwer, Madrid.
- Bolívar, A. (2009). Autonomía escolar en el desarrollo curricular: razones y problemas. Autonomía institucional de los centros educativos, 5, 365.
- Bolívar, A. (2010). El liderazgo educativo y su papel en la mejotra: una revisión actual de sus posibilidades y limitaciones. Psicoperspectivas, 9 (2).
- Bolívar, A. (2013). Lideratge educatiu. Guix, 394, 12-18
- Bolívar, A. (2019). Una dirección escolar con capacidad de liderazgo pedagógico. Madrid: La Muralla.
- Bolívar, A., López, J., Murillo, F.J., (2013) *Liderazgo en las instituciones educativas. Una revisión de líneas de investigación*. Revista Fuentes, 14. pp. 32 a 39
- Borisoff, D. y Victor, D.A. (1989). Gestión de Conflictos. Barcelona: Díaz de Santos
- Bryk, A. & Schneider, B. (2002) Trust in Schools: A core resource for improvement, New York, Russell Sage Foundation
- Campo, A. (2009) Redes de aprendizaje y gestión del conocimiento, OGE, FEAE-Wolters Kluwer, Madrid.
- Campo, A. (2010). Herramientas para directivos escolares. Madrid: Wolters Kluwer, Madrid.
- Campo, A. y Díaz, B. (2017) *Los estándares profesionales y las competencias directivas*. OGE. Revista del Fórum Europeo de Administradores de la Educación. Núm. 6. Noviembre-diciembre 2017. Pàg. 38 a 43.
- Campo, A. y Grisaleña, J. (2009) Las redes y el desarrollo profesional, OGE, FEAE-Wolters Kluwer, Madrid.
- Castiñeira, A. (2011). Prolegòmens al lideratge educatiu a Catalunya: el repte de liderar de manera integral. Escola catalana, 46(468), 4-11.
- Cheng, Y. (2002) The changing context of school leadership: implications for paradigm shift. In: Leithwood, K. y Hallinger, P. (eds.) Second International Handbook of Educational Leadership and Administration. Norwell, MA, USA: Kluwer Academic Publishers.
- Colom, A., Bernabeu, J. Ll., Domínguez E. i Sarramona, J. (2007). Teorías e instituciones contemporáneas de la educación. Barcelona, Ariel.
- Contreras, F. I Barbosa, D. (2013). Del liderazgo transaccional al liderazgo transformacional: implicacions para el cambio organizacional. Revista Virtual Universidad Católica del Norte, 39, 152-164.
- Cotton, C. (2005) Protocols: The need to organise for learning, The Collaborative Leadership Learning Toolkit, NCSL, Nottingham

- Covey, S. (2006) *The Speed of Trust*, New York, Simon and Schuster
- Covey, Stephen. (1989) *Els 7 hàbits de la gent altament efectiva*. Paidós Ibérica,
- Del Arco, I. y Silva, P. (Eds.) (2018). *Tendencias nacionales e internaciones en organización educativa: entre la estabilidad y el cambio*. Madrid: Wolters Kluwer.
- Fernández, J.M. i Hernández, A. (2013a). El liderazgo como criterio de calidad en la educación inclusiva. *Estudios sobre Educación*, 24, 83-102.
- Fullan, M. (1994). La gestión basada en el centro, el olvido de lo fundamental. *Revista de Educación*, 304, 147-161.
- Gairín Sallán, J. y Mercader Juan, C. (Eds.). (2018). *Liderazgo y gestión del talento en las organizaciones*. Madrid: Wolters Kluwer
- Gairín, J i altres (2003): *Les relacions personals a l'organització*. ICE-UAB Gairín,J y Villa,A (Directores) y equipo (1999): *Los equipos directivos de los centros docentes*. U. Deusto. Bilbao
- Gairín, J. (2000). Cambio de cultura y organizaciones que aprenden. *Liderazgo y organizaciones que aprenden* (pp. 73-135). Bilbao: Universidad de Deusto.
- Gairín, J. (2002). La innovación educativa, cultura y transformación permanente de las instituciones educativas. A A. Medina (Coord.). *Diseño, desarrollo e innovación del currículo en las instituciones educativas* (pp. 117-175). Madrid: Universitat.
- Gairín, J. i Armengol, C. (2006). La utilització de l'avaluació externa per a la millora contínua dels centres educatius. *Quaderns d'Avaluació*, 5, 16-54.
- Gerver, R. (2016). *Crear hoy la escuela de mañana. La educación y el futuro de nuestros hijos*. Boadilla del Monte: SM.
- Hargreaves, A. i Fink, D. (2006). *El liderazgo sostenible*. Madrid: Morata.
- Hargreaves, A., Moore, E.L. i Manning, S. (2001). *Aprender a cambiar*. Barcelona: Octaedro.
- Hargreaves, Andy (2009) *El liderazgo sustentable y el cambio en tiempos de confusión*. Espacios en blanco. *Revista de Educación*, vol. 19, junio, 2009, pp.181-195.
- Hopkins, D. (2009). *L'emergència del lideratge del sistema*. Debats d'educació 12. Fundació Bofill. UOC. *Every school a Great School (Cada escola una gran escola)*.
- Iranzo, P. (2012). *Asesoramiento pedagógico al profesorado*. Madrid: Síntesis
- Istance, D. (2012). *Crear entorns innovadors per millorar l'aprenentatge*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill
- Longo, F. (2008). Liderazgo Distribuido, un elemento crítico para promover la innovación. *Capital Humano*, 226, 84-91. Recuperat a [últim accés 17/06/2020]: <http://pdfs.wke.es/2/1/8/5/pd0000022185.pdf>
- López-Yáñez, J. (2012). *Visiones que deslumbran. El declive del liderazgo transformacional*. Organización y gestión educativa, 95
- Martínez, M., Badia, J. i Jolouch, A. (2013). *Lideratge per a l'aprenentatge*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Marchesi, A. i Martín, E. (1998). *Calidad de la enseñanza en tiempos de cambio*. Madrid: Alianza Editores
- Maureira, O., Moforte, C. i González, G. (2014). Más liderazgo distribuido y menos liderazgo directivo. *Nuevas perspectivas para caracterizar procesos de influencia en los centros escolares*. *Perfiles Educativos*, 46 (146), 134-153.

Moreno, J.M. (2004). Mejora de la escuela y escuelas eficaces. Dos importantes tradiciones de investigación con implicaciones en el campo de la organización escolar. A J.M. Moreno (Coord.), Organización y gestión de centros educativos (pp. 245-272). Madrid: UNED.

Murillo, F.J. (2006). Una Dirección Escolar para el Cambio: del Liderazgo Transformacional al Liderazgo Distribuido. REICE. Revista Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación, 4(4e), 11-24.

Murillo, F.J. i Krichesky, G. J. (2012). El Proceso del Cambio Escolar. Una Guía para Impulsar y Sostener la Mejora de las Escuelas. REICE. Revista Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación, 10 (1), 26-43.

Murillo, F.J., Barrio, R. i Pérez-Albo, M.J. (1999). La dirección escolar: análisis e investigación. Madrid: CIDE.

Ojembarrena, R. (Coord.) (2010): Nuevo estudio sobre la dirección en los centros públicos de Euskadi. Consejo Escolar de Euskadi, Bilbao.

Olaz Capitán, A.J. (2016). Cómo trabajar en equipo a través de competencias. Madrid: Narcea.

Onetto, F. (2016). Rol Directivo y Gestión del Cambio. Buenos Aires: Noveduc.

Porret Gelabert, M. (2019). Gestión de personas. Manual para la gestión del capital humano en las organizaciones. Pozuelo de Alarcon: ESIC

Ríos, D. i Reinoso, J. (2008). Proyectos de innovación educativa. Texto de apoyo didáctico para la formación del alumnos. Santiago de Xile: Universidad de Santiago de Chile.

Rivas, M. (2000). Innovación educativa: Teoría, procesos y estrategias. Madrid,

Romain, S. (2019). Habilidades directivas. Transformando organizaciones. Liderar el cambio. Pozuelo de Alarcon: ESIC.

Sancho Gargallo, M.A. (2015). La autonomía de la Escuela Pública. Madrid: Iustel.

Santamaría Conde, R.M. (2015). Organizar centros escolares. Madrid: Síntesis

Santos Guerra, M.A. (2015). Las feromonas de la manzana. El valor educativo de la dirección escolar. Barcelona: Graó.

Senge P. (1990): La danza del cambio: el reto de avanzar en organizaciones que aprenden. Ediciones Gestión 2000, Barcelona.

Síntesis. Robins, S. (1996), Comportamiento organizacional. México: México Prentice-Hall, Hispanoamericana.

Spinalle, James P. (2013). *The practice of learning and managing teaching in educational organizations*. Northwestern university, USA

Teixidó, J. (2005). El lideratge del canvi en els centres educatius. Barcelona: Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. V Jornada de la qualitat de l'ensenyament. Recuperat a [últim accés 17/06/20]: http://www.joanteixido.org/doc/lideratgecanvi/lideratge_canvi.pdf

Urcola Martiarena, N. y Urcola Tellería, J.L. (2019). Dirección participativa. Pozuelo de Alarcon: ESIC

Vázquez, M. I. (2013). La autogestión de procesos de cambio en centros educativos. Educación, 22(42), 117-134.

Programari

No es requereix de programes específics